

**การพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพ
เพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่าน
ผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
CREATIVE MEDIA TO INSPIRATION WITH PERSONALITY DEVELOPMENT
PROCESS, CASE STUDY FOLLOW THE KING'S FOOTSTEPS WITH TEACHER
TO CLASSROOM: DISTANCE LEARNING TELEVISION STATION**

ปริญญ์ ไชยนิชัย, ธนู ทอดแทนคุณ, เรืองสิน ปลื้มปัน, ทรงวุฒิ ไยกะมุข, สมพงษ์ เกษานุช

Parinut Chaiyanich, Thanu Thodthankhun, Ruangsinn Pluempan, Songwut Yaikamuk, Sompong Kesanuch

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Email: parinut.c@rmutsb.ac.th

Received April 18, 2021; Revised April 22, 2021; Accepted April 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังของการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจผ่านรายการสารคดีโทรทัศน์ “ตามรอยพระองค์ท่าน ผ่านครู สู่ห้องเรียน” โดยเนื้อหารายการมุ่งให้ผู้ชมทุกเพศทุกวัยเมื่อรับชมแล้วเกิดแรงบันดาลใจให้อยากเป็นครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งตัวสื่อเองได้เชื่อมโยงเทคนิคต่าง ๆ หลายรูปแบบเข้าผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดจินตนาการที่ดีและดึงดูดใจผู้ชมได้ อาทิ เรื่องเล่าจากบทสัมภาษณ์ มีการนำเสนอมิติมีเดียที่มีองค์ประกอบทั้ง 5 มากระตุ้นความสนใจของผู้ชม ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดีโอและตัวอักษร การใช้ดนตรีและเสียงประกอบ ทั้งนี้ก็เพื่อเสริมสร้างความหมายที่สมบูรณ์ให้แก่ภาพและเสียงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลในพระบรมราชูปถัมภ์ผ่านดาวเทียมซึ่งสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมรับหน้าที่ถ่ายทอดออกอากาศการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ทั้งหมดก็เพื่อส่งความหมายที่ลึกซึ้งกินใจ และความรู้สึกในทางสร้างสรรค์แก่ผู้ชม สื่อสร้างแรงบันดาลใจดังกล่าวพัฒนาจากกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานตามคุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ตามแนวคิดของสตอลทซ์ ในเนื้อหารายการจึงมีการเปรียบเทียบชีวิตการทำงานระหว่างอดีตกับปัจจุบันของครูแท้ที่ได้ชื่อว่าเป็นครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยน้อมนำหลักทศพิธราชธรรมหนึ่งในสิบข้อสู่ห้องเรียน ท้ายสุดการเผยแพร่บทความนี้จะช่วยเปิดพื้นที่ให้กับแนวคิดของการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจเพื่อการสร้างสรรค์สื่อต่อไป

คำสำคัญ: สื่อ, แรงบันดาลใจ, การพัฒนาบุคลิกภาพ, รายการโทรทัศน์

Abstract

This article focuses on both the foreground and the background of creative media to inspiration with personality development process, “FOLLOW THE KING’S FOOTSTEPS WITH TEACHER TO CLASSROOM”. The program content has a target at audiences of all genders and ages. After viewing, the audiences are inspired to want to be a teacher who inherits the royal initiative of His Majesty King Rama IX, which the media itself has linked various techniques and blended many styles together to create a good imagination and motivate the audience such as stories from interviews. Multimedia media with five elements were introduced to stimulate the audience's interest namely: still images, animation, sound, video and text Using music and sound effects. This is to enhance the meaning of the complete picture and sound that appears on the television screens of the Foundation for Distance Education under the Royal Patronage of the Royal Patronage through satellites, in which the distance education radio and television stations are broadcasting their teaching and learning from Wangklaikangwon School to convey a deeper meaning and creative feelings to the audience. The motivational material evolved from a process of personality development for work based on the unique human traits of Stoltz. In the content of the program therefore there is a comparison of the working life between the past and the present of a true teacher who is known as a teacher who inherits His Majesty the King's ideas by introducing one of the ten ten principles of decay to the classroom. Finally, the publishing of this article will help open up a space for the concept of motivational media development for further media creation.

Keyword: Media, Inspiration, Personality development, Television program

บทนำ

ตามทีสำนักงานการศึกษาทางไกลของแต่ละมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่งร่วมกับมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีเนื้อหาสาระวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงตามหลักสูตรระดับอุดมศึกษาและเป็นการให้บริการวิชาการกับประชาชนทั่วไป ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สศทท.13 (dltv13) โดยรายการ “ตามรอยพระองค์ท่าน ผ่านครู สู่อห้องเรียน” ถูกพัฒนาขึ้นด้วยรูปแบบรายการสารคดีที่มุ่งเน้นเสนอข้อเท็จจริงผ่านเรื่องเล่า ให้ความรู้จากประวัติชีวิตจริงของครูแท้ (ครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริน้อมนำหลักทศพิธราชธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมของพระราชมาราสู่ห้องเรียน) ในโลกแห่งการสื่อสารยุคปัจจุบัน

สื่อโทรทัศน์ถือเป็นสื่อที่มีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างสูงที่ยังติดอันดับแม้จะมีสื่อออนไลน์เข้ามาก็ไม่อาจทดแทนสื่อโทรทัศน์ไปได้ ด้วยเนื้อหาสาระที่สร้างสรรค์ ประกอบกับรูปแบบรายการที่ถูกลงตัวอย่างเหมาะสมจึงได้รับความสนใจในวงกว้างทุกเพศทุกวัย เนื่องจากผู้รับสื่อยังสามารถที่จะสัมผัสได้ถึงคุณภาพของสื่อนั้นได้โดยตรง ซึ่งในการส่งเสริมบุคลิกภาพเพื่อการทำงานให้แก่ผู้รับสื่อ หากเทียบกับรายการด้านความบันเทิงล้วน ๆ จะพบว่า รายการโทรทัศน์ที่จะมีบทบาทในการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นมนุษย์ สร้างแรงบันดาลใจให้กับมนุษย์ ไม่แสวงหาผลกำไร จะมีค่อนข้างน้อย ซึ่งบทความนี้กำลังนำเสนอความจำเป็นที่ว่า ควรสร้างนวัตกรรมหรือรูปแบบให้กับรายการโทรทัศน์เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ชมที่จะจดจำสื่อให้มากยิ่งขึ้น เช่นการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนहुหนวก” มุ่งเน้นศึกษารายการ “ใจเท่ากัน” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนहुหนวก ใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของคนहुหนวกและผู้ชมทั่วไปที่มีต่อรายการ ผลวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญในการผลิตรายการ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้ส่งสารและเศรษฐกิจ เนื่องจากรายการ “ใจเท่ากัน” ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรผู้ผลิตสื่อเพื่อสนองต่อประโยชน์สาธารณะ ไม่แสวงหาผลกำไร ปัจจัยด้านกฎหมายและเทคโนโลยีผลักดันให้เกิดรายการโทรทัศน์ที่ช่วยให้คนहुหนวกมีสิทธิเสรีภาพในการเปิดรับและเข้าถึงสื่อง่ายขึ้น โดยพบว่าปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่ทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับคนहुหนวกในประเทศไทยมีจำนวนน้อย เนื่องจากคนสังคมยังไม่ทราบข้อจำกัดของคนहुหนวก กระบวนการผลิตรายการและการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของคนहुหนวก พบว่า เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างทีมงานคนहुดีและคนहुหนวก โดยคนहुหนวกได้มีส่วนร่วมในฐานะ ผู้ส่งสาร/ผู้ผลิต/ผู้ร่วมผลิต/ผู้แสดง แต่ยังไม่พบการมีส่วนร่วมในระดับบริหาร การศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ผู้ชมทั้งสองกลุ่มพึงพอใจรายการที่ให้ความรู้ความบันเทิง เปิดโอกาสให้คนहुหนวกได้แสดงศักยภาพ และปลุกจิตสำนึกคนในสังคม การนำเสนอเนื้อหาด้วยภาษามือและคำบรรยาย เพราะช่วยให้คนहुหนวกรับชมรายการได้อย่างเข้าใจและมีอารมณ์มากขึ้น โดยผู้ชมคนहुหนวกชื่นชอบเนื้อหาที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตามพบว่าผู้ชมทั้งสองกลุ่มไม่พึงพอใจวันและเวลาออกอากาศ คำบรรยายมีขนาดเล็ก รวมทั้งไม่รู้จักแฮกซ์รับเชิญที่มาร่วมรายการ การศึกษาการใช้ประโยชน์พบว่า ผู้ชมทั้งสองกลุ่มนำสาระความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยผู้ชมคนहुหนวกใช้เป็นหัวข้อในการสนทนาสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวและสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนผู้ชมทั่วไปใช้ประโยชน์ในการปลุกจิตสำนึกให้เห็นถึงสิทธิความเท่าเทียมกันของคนहुหนวก (พัชรินทร์ ผาภา, 2559)

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่ารายการไม่แสวงหาผลกำไร แม้จะมีที่ยืนในสังคมน้อยนิด แต่จนแล้วจนรอดก็ไม่อาจหยุดพัฒนารายการด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับการพัฒนารายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนที่จัดเป็นรายการที่มีแนวทางชัดเจนแน่วแน่ในการร่วมพัฒนาสื่อที่น่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนที่สนใจแนวคิด “ครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ” เพราะเป็นรายการที่ออกแบบวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ด้วยการเปิดโอกาสให้ครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริได้

ร่วมกันถ่ายทอดความคิดและประสบการณ์ความเป็นครูผ่านกระบวนการจัดรายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน ดังนั้นสิ่งที่เข้ามาจะมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการดังกล่าว อาจไม่ใช่แค่พิธีกรดำเนินรายการ หรือแขกรับเชิญ แต่เป็นกระบวนการผลิตที่ซ่อนอยู่ในกระบวนการออกแบบวิธีการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความเชื่อ และทัศนคติหรืออีกมากมายในคำว่าบุคลิกภาพทั้ง 7 ลักษณะที่จะนำไปสู่ความสนใจทำงานในสายอาชีพครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริด้วยการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ความหมายของการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานสายอาชีพครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ

เมื่อพูดถึงการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานสายอาชีพครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ เป็นครูสอนนักเรียนอย่างเดียวย่อมจำแนกได้ทั่วไป แต่จะหาครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริให้เจอ ผู้เขียนชี้ชวนให้ผู้อ่านขบคิดตามว่า หากครูแบบนี้ได้จากที่ไหน หรือหากอยากเป็นต้องพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองอย่างไร ก่อนอื่นผู้เขียนคงต้องอธิบายถึงนิยามของบุคลิกภาพที่ไม่ใช่หมายถึงรวมถึงแค่เสื้อผ้า หน้าผม ท่าเดิน การพูดการจา แต่ในทรรศนะของกิลฟอร์ด (Guilford, 1959; อ้างถึงใน กุลธิดา รังคจิตประภัสร์, 2535) ได้แบ่งลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลไว้ 7 ลักษณะพร้อมคำอธิบาย ได้แก่

- 1) ทางด้านความสนใจ (Interests) หมายถึงความปรารถนาของบุคคลที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การร่วมกิจกรรมได้วาทิ หรือการทำงานฝีมือ ฯลฯ
- 2) ทางด้านความต้องการ (Needs) หมายถึงความปรารถนาที่มีอยู่ตลอดชีวิตของมนุษย์ เช่น มนุษย์ต้องการการให้ผู้อื่นยอมรับนับถือ ต้องการการอำนวยความสะดวก ฯลฯ
- 3) ทางด้านทัศนคติ (Attitudes) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ และความคิดเห็นต่อสิ่งนั้น ๆ เช่น ทัศนคติต่อการระบาดของโรค ทัศนคติต่อการเรียนออนไลน์ ทัศนคติต่อสื่อ เป็นต้น
- 4) ทางด้านความถนัดตามธรรมชาติ (Aptitudes) เป็นเรื่องของความสามารถของบุคคล
- 5) ทางด้านสภาพทางอารมณ์ (Temperament) นำไปสู่พฤติกรรมการแสดงออก เช่น ความมั่นใจในตนเอง เป็นต้น
- 6) ทางด้านสรีระวิทยา เป็นเรื่องของการทำงานของระบบอวัยวะต่าง ๆ เช่น การหายใจ การเผาผลาญอาหารในร่างกาย เป็นต้น
- 7) ด้านรูปร่างภายนอก เช่น ความสูง น้ำหนัก สีผิว

รายการโทรทัศน์ “ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน” ผู้ผลิตรายการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมข้อคำถามในบทสัมภาษณ์จากการวิเคราะห์ลักษณะบุคลิกภาพของแขกรับเชิญที่เป็นครูแท้ทั้ง 7 ข้อ เพราะสิ่งสำคัญของการสร้างแรงบันดาลใจในสื่อคือการทำให้

แซกรับเชิญกลายเป็นบุคคลต้นแบบที่ผู้ชมอยากติดตามเรื่องราวชีวิตของเขา ประหนึ่งว่าอยากเลียนแบบบุคลิกภาพทั้ง 7 ลักษณะของครูท้อย่างไรอย่างนั้น ในความเห็นของกิลฟอร์ด การพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นสายอาชีพใด กิลฟอร์ดเรียกมันว่า บุคลิกภาพ 7 ลักษณะ เช่นเดียวกับเรื่องของการผ่องถ่ายระหว่างลักษณะนิสัยกับการพัฒนาบุคลิกภาพในการทำงานมีความสัมพันธ์กันในทฤษฎีของอัลพอร์ท (Allport, 1937 อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2553) เชื่อว่า บุคลิกภาพของมนุษย์ถูกกำหนดด้วยบุคลิกลักษณะนิสัย (Trait) ซึ่งเป็นลักษณะนิสัยหรือความเคยชินเป็นโครงสร้างของระบบจิตประสาท (Neuropsychic Structures) ของแต่ละบุคคลที่สามารถทำให้สิ่งเร้าทำหน้าที่ได้อย่างสมดุลและเป็นตัวเริ่มให้เกิดการปรับตัวให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างสมดุล ลักษณะนิสัยของมนุษย์มีมากมายและในแต่ละบุคคลก็ไม่มีบุคลิกลักษณะใดตายตัว แต่จะแสดงลักษณะนิสัยนั้นออกมาตามสิ่งแวดล้อมและความกดดันของสังคมในขณะนั้น ในการเตรียมเนื้อหาของรายการจึงต้องมีบางช่วงบางตอนที่จำเป็นต้องให้แซกรับเชิญหรือครูท้อยได้เล่าเกี่ยวกับลักษณะนิสัยด้วย โดยหลักการตามทฤษฎีของอัลพอร์ทได้แบ่งคุณลักษณะของบุคลิกภาพ เป็น 3 ประเภท คือ

1) คุณลักษณะเด่น (Cardinal trait) เป็นคุณลักษณะที่มีอิทธิพลและควบคุมการแสดงพฤติกรรมของบุคคลแทบทุกด้านเป็นลักษณะเด่นของบุคคลที่ปรากฏออกมาชัดเจนเหนือบุคลิกภาพอื่น เราจะรู้จัก ตัวตนและนึกถึงบุคคลจากคุณลักษณะเฉพาะเหล่านั้น เช่น ความต้องการชื่อเสียงเงินทอง ความเผด็จการ เป็นต้น

2) คุณลักษณะร่วม (Central trait) เป็นลักษณะนิสัยที่พบมากบ้างน้อยบ้างในตัวบุคคลร่วมกันกับบุคคลอื่นหลักรวมเป็นพื้นฐานบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล แม้จะไม่มีอิทธิพลต่อบุคคลเท่า Cardinal trait แต่ก็ยังเป็นลักษณะนิสัยหลักที่ใช้ในการอธิบายบุคคลแต่ละคนที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน เช่น ความซื่อสัตย์ ความขี้อาย และความวิตกกังวล เป็นต้น

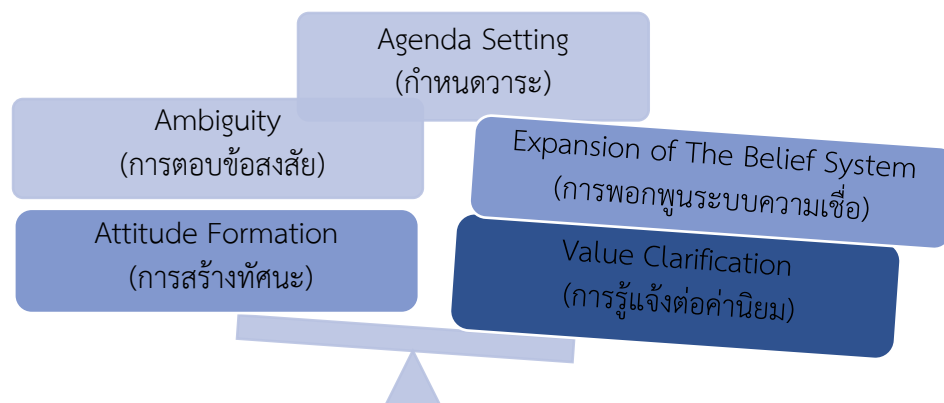
3) คุณลักษณะทุติยภูมิ (Secondary trait) เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ผิวเผินภายในตัวบุคคลซึ่งง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเป็นทัศนคติหรือความนิยมชมชอบของบุคคลในการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ภายใต้อิทธิพลเฉพาะซึ่งแม้บุคคลจะมีบุคลิกลักษณะนิสัยเหมือนกันแต่อาจมีระดับความรุนแรงในการแสดงออกในแต่ละสถานการณ์แตกต่าง เช่น ความรู้สึกเครียดเมื่อต้องพูดต่อหน้าชุมชนหรือกระสับกระส่ายเมื่อต่อแถว เป็นต้น

หลายหลักการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานดังที่กล่าวข้างต้น ไม่ใช่เพียงการเน้นย้ำให้เข้าใจถึงความหมายของการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานสายอาชีพครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ หากแต่เป็นการประกาศก้องเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของครูผู้ให้ที่ไม่ใช่เพียงแค่ครูที่ประกอบอาชีพทำมาหากินด้วยการสอนลูกศิษย์เพียงอย่างเดียว

การส่งความรู้อย่างสร้างสรรค์ผ่านรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ

รายการโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีกระบวนการในการผลิตค่อนข้างซับซ้อน โดยมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบ รวมถึงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ยิ่งเป็นสื่อที่สร้างแรงบันดาลใจและมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานด้วยแล้ว ยิ่งต้องมีขั้นตอนที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้นอย่างมากจากที่กล่าวข้างต้น ซึ่งส่วนที่สำคัญที่สุดควรต้องเป็นขั้นตอนก่อนการผลิต หรือ Pre-production ซึ่งขั้นนี้มีความสำคัญต่อการผลิตรายการโทรทัศน์ทุกประเภท ไม่ใช่แค่รายการที่สร้างแรงบันดาลใจเท่านั้น โดยเฉพาะสำหรับการถ่ายทำนอกสถานที่ รายการโทรทัศน์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจได้ จะต้องสามารถนำเสนอแนวคิดทั้งความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรม (บุคลิกภาพทั้ง 7 ลักษณะจากทฤษฎีของกิลฟอร์ด) ได้ ซึ่งรายการที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้นั้น จะต้องนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์ แนวปฏิบัติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือบุคคล ซึ่งได้มาจากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากสื่อต่าง ๆ ประกอบกัน สามารถเชื่อมโยงความคิดของผู้ชมให้เข้ากับเหตุการณ์ที่น่าเสนอได้ บุคคลส่วนมากจะรับรู้เบื้องต้นผ่านประสบการณ์แล้ว จัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพจิตวิทยา ความรู้ที่ว่าจึงเป็นความจำที่เลือกสรรให้สอดคล้องกับสภาพจิตใจของผู้ชม รายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน เป็นรายการที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ชมเห็นความสำคัญของความเป็นครูและอยากเป็นครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ โดยการนำเสนอความรู้ด้วยการให้ผู้ชมได้สังเกตและรับชมและฟังประสบการณ์ของครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ ด้วยกลวิธีการนำเสนอด้วยความรู้ดังที่กล่าวมาแล้วจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ชมระลึกถึงเหตุการณ์และประสบการณ์ของเขารับเชิญหรือครูแท้ที่เคยพบและผ่านเข้ามาในชีวิต ความรู้ที่ว่าบุคคลส่วนมากที่ได้ชมรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ จะได้รับประสบการณ์จากเรื่องเล่าสะท้อนบุคลิกภาพทั้ง 7 ลักษณะ (ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด) โดยเรียนรู้จากการตอบสนองสิ่งเร้า (Stimulus-Response) แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา โดยความรู้ที่สร้างขึ้นจากผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ (ชาลิสา มากแผ่นทอง, 2538) จะถูกส่งผ่านกระบวนการสื่อสารจนมีผลกระทบต่อผู้ชม หรือผู้รับสื่อ โดยผู้เขียนขอสรุปรายละเอียดทั้งกล่าวมาแล้วข้างต้นให้เข้าใจแจ่มชัดยิ่งขึ้นจากแผนภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกระบวนการสื่อสาร

เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจคือ การสร้างรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ให้เห็นภาพและมีขั้นตอนดังภาพที่ 1 ครบถ้วน มีการสร้างช่องทางให้ผู้ชมสามารถแสวงหาสารสนเทศโดยอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบสนองสัจและความสะดวกสบายของตนเอง มีขั้นตอนการสร้างทัศนคติให้ผู้ชมยอมรับการเผยแพร่นวัตกรรมนั้น ๆ ผู้ผลิตรายการต้องสร้างทัศนคติให้ผู้ชมตระหนักและผูกพันกับประเด็นที่น่าสนใจ และมีการกระจายความเชื่อ ค่านิยมและอุดมการณ์ต่าง ๆ ผ่านกระบวนการสื่อสาร และสุดท้ายต้องทำให้ผู้รับสื่อเข้าถึงค่านิยมเหล่านั้นชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งถ้าชัดเจนในหลายข้อดังกล่าวกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจจะสมบูรณ์ได้ไม่ยาก สรุปแนวคิดการส่งความรู้สร้างสรรค์ผ่านรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ เนื่องจาก การส่งความรู้สร้างสรรค์ ความสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ ความหมายนี้คงต้องรวมความเป็นรูปธรรม เข้าไปด้วย

การสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน

ความสร้างสรรค์ดังกล่าวอยู่ที่ว่า ผู้ผลิตรายการสามารถเชื่อมโยงระหว่างความรู้และพฤติกรรมได้หรือไม่ เนื่องจากทัศนคติอย่างสร้างสรรค์คือ ความโน้มเอียงในการประเมินวัตถุประสงค์ แนวคิด บุคคล และสถาบันอย่างสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ มีการแบ่งไว้ 3 ระดับ ดังนี้ (จุมพล รอดคำดี 2532) 1) การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการได้รับข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ซึ่งมาจากสื่อมวลชนและบุคคลอื่น 2) การเปลี่ยนแปลงความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงนี้จะมาจากประสบการณ์หรือความประทับใจ หรือสิ่งที่ทำให้เกิดความสะเทือนใจ 3) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งไปมีผลต่อบุคคล ทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเสียใหม่

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือความหมายของทัศนคติที่เมื่อจะทำการสร้างสรรค์ในรายการโทรทัศน์ที่ต้องการสร้างแรงบันดาลใจจะต้องตั้งเป้าหมายว่า ต้องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชมไปในทิศทางใด รายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน ต้องการเปลี่ยนทัศนคติให้คนไทย ปลุกฝังแนวคิดแห่งครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ และต้องการเพิ่มจำนวนคนที่อยากเป็นครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มเมล็ดพันธุ์ดีด้วยบุคคลที่จะเป็นต้นแบบในการให้ “การศึกษาตลอดชีวิต” ซึ่งเป็นหนึ่งในพระปณิธานของรัชกาลที่ 9 ได้รับการสานต่อด้วยการเผยแพร่องค์ความรู้ผ่านระบบการศึกษาทางไกลให้ปรากฏบนจอแก้วของทุกบ้านในประเทศไทย

เกี่ยวกับการสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ด้วยรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจนั้น ควรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของทัศนคติเป็นสำคัญ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพทั้ง 7 ลักษณะตามแนวคิดของกิลฟอร์ด โดยนักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของทัศนคติไว้ 3 ประการ (Zimbardo & Leippe; อ้างถึงใน อรพรรณ ปิลาสนธิ์โอวาท, 2546) อันได้แก่ 1) องค์ประกอบทางอารมณ์ คือความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น โกรธเกลียด รัก ชอบ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความแตกต่างกัน

ตามบุคลิกภาพของแต่ละคนที่ฟังจะมี ความรู้สึกนี้จะแสดงออกทางสีหน้า ท่าทางเมื่อบุคคลได้พูดหรือคิดถึงสิ่งนั้น ๆ 2) องค์ประกอบด้านความคิด คือความคิดที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นไปได้ทั้งในแง่ดีและร้าย องค์ประกอบนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมที่บุคคลได้กำหนดมาตรฐานไว้ในใจเป็นสำคัญ 3) องค์ประกอบทางพฤติกรรม คือความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติหรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินที่แสดงออกมาจะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่

การสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ด้วยรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ ผู้ผลิตรายการต้องคำนึงถึงผู้ชมหรือผู้รับสื่อด้วยว่า ทัศนคติของบุคคลนั้นสามารถถูกทำให้เปลี่ยนแปลงได้หลายวิธี อาจจะโดยวิธีที่บุคคลได้รับข่าวสารนี้อาจมาจากบุคคลอื่น หรือมาจากสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้ หรือการรับรู้ (Cognitive component) ซึ่งเป็นที่เชื่อกันว่าถ้าส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง ส่วนประกอบอื่นก็จะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน เช่น ถ้าส่วนประกอบของทัศนคติด้านความรู้เปลี่ยนแปลง ก็จะมีแนวโน้มทำให้ส่วนประกอบด้านอารมณ์ (Affective Component) และส่วนประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) เปลี่ยนแปลงได้

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน คือ (สุตชาติ วงษ์หุ่น, 2538) ดังนี้

1) ขั้นการยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขาและมุ่งหวังให้เกิดความพึงพอใจแก่บุคคลที่มีอิทธิพลนั้น คนเราจะยอมกระทำตามสิ่งที่อยากให้นั้น เพราะเขาคาดหวังว่าเขาจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับ ทัศนคติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการยินยอมนี้ อธิบายในแง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสังคมนั่นเอง ในขั้นนี้รายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนได้นำไปใช้ช่วงกำหนดกลุ่มเป้าหมายของรายการว่าเป็นบุคคลที่อยากเป็นครูหรือเป็นครูอยู่แล้วและเมื่อผู้ผลิตรายการนำเสนอรายการ ผู้ผลิตรายการได้นำเสนอข้อมูลที่บุคคลจะยอมรับและเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขานั้นคือประสบการณ์การเป็นครู ผ่านช่วงกาลครั้งหนึ่งก่อนเป็นครู

2) ขั้นการเลียนแบบ (identification) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือกระตุ้นและเป็นผลมาจากการที่คนเราต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือที่พึงพอใจระหว่างตัวเขากับบุคคลหรือกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจออกมาในรูปการณ์รับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมาเป็นของตนเอง โดยทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเลียนแบบขึ้น ในขั้นนี้รายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนได้นำไปใช้เป็นเทคนิคการนำเสนอรายการ การมีตัวแบบ มีคนมาถ่ายทอดประสบการณ์ความเป็นครูให้ได้เลียนแบบ เพื่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

3) ขั้นความต้องการที่อยากเปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อคนเรายอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ซึ่งรายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน มีความเชื่อว่า ครูที่มาให้สัมภาษณ์ในรายการเป็นครูที่มีประสบการณ์ที่เหนือกว่าผู้รับสื่อ หากจะเปลี่ยนทัศนคติก็ไม่ใช่เรื่องยาก

ฉะนั้น แนวคิดของการสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ด้วยรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ หากคำนึงถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน เป็นสำคัญ ว่าทุกขั้นตอนควรต้องใส่ใจและมุ่งมั่นที่จะสอดแทรกเข้าไปในรายการ หากทำเช่นนั้น การสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ด้วยรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจก็จะประสบผลสำเร็จอย่างเห็น ได้ชัด

พฤติกรรม的开รับสารจากสื่อสร้างแรงบันดาลใจสู่การวิเคราะห์คุณลักษณะพิเศษ ของมนุษย์ตามแนวคิดของสตอลท์ซ์

ก่อนที่ผู้ผลิตรายการจะสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์อย่างมีคุณภาพได้นั้น ผู้ผลิตรายการต้อง ยืนอยู่บนฐานคิดแห่งการวิเคราะห์คุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ก่อน เพื่อออกแบบรายการให้สอดคล้อง กับพฤติกรรม的开รับสารจากสื่อที่ตนเองผลิตได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้เขียนจึงต้องการพาผู้อ่านเข้าใจโลก ของคุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ตามแนวคิดของสตอลท์ซ์ (Stoltz, 1997) แนวคิดดังกล่าวนำเสนอโลก อีกด้านของธรรมชาติมนุษย์ไว้อย่างน่าอัศจรรย์ สตอลท์ซ์เปรียบเทียบชีวิตคนในการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อการทำงานคล้ายการปีนเขา คนที่จะประสบความสำเร็จสามารถขึ้นไปสู่ยอดเขาได้ต้องมีความมุ่งมั่น และอดทนเพราะบางครั้งอาจปีนช้าและอาจเจ็บป่วยเหนื่อยล้า ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับทีมงาน และองค์การที่ต้องการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์การให้ก้าวหน้าต่อไป สตอลท์ซ์แบ่งบุคคล ทีมงานและองค์การออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ผู้ยอมแพ้ (The Quitter) คือ หลีกเลียงการปีนเขา ยอมแพ้ง่าย ๆ ไม่ยอมรับคำแนะนำ หรือคำเตือนของผู้อื่น ไม่กล้าเสี่ยงหรือเผชิญอุปสรรค ใช้ชีวิตไปวัน ๆ เห็นความสำคัญต่อการลงทุน เวลา เงินและแรงใจในการพัฒนาตนเองเพียงเล็กน้อย ยกเว้นว่าสิ่งดังกล่าวจะทำให้เขาสามารถ หลีกเลียงความยากลำบากได้ ไม่กระตือรือร้น ชอบความสบายเรียบง่าย ไม่ชอบสร้างความสัมพันธ์ ลงทุนลงแรงในการทำงานให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถเป็นไปได้ มักซึมเศร้า หดหู่ มองโลกในแง่ร้าย ถือเป็น ตัวถ่วงความเจริญในองค์การ

2) ผู้พักแรม (The Camper) คือคนที่จำกัดระยะทางในการปีนเขา เมื่อเดินไปได้สัก ระยะหนึ่งหรือพบเจออุปสรรคจะหยุดกลางทาง พยายามหาหนทางที่เรียบง่ายกว่าเพื่อใช้ชีวิตที่เหลือ อย่างสงบนิ่ง อาจมีความคิดว่า “เรามาได้ไกลที่สุดเท่าที่จะทำได้แล้ว” ความพยายามเพียงระยะสั้นนี้ทำ ให้คนส่วนใหญ่หลงผิดคิดว่าได้ประสบความสำเร็จแล้ว แต่ความเป็นจริงเป็นเพียงความสำเร็จในวงจำกัด เท่านั้น ยังมีใช้ความสำเร็จที่แท้จริง คนกลุ่มนี้อาจเคยเป็นคนที่ประสบความสำเร็จมาก่อน แต่เมื่อต้อง เผชิญกับการทดสอบหรือความท้าทายใหม่ จะขาดความกล้าหาญและความมุ่งมั่นที่จะเผชิญหน้าและ เอาชนะอุปสรรคอีกครั้ง เปรียบเทียบว่า ผู้พักแรม เหมือนบุคคลที่ทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ เท่านั้น ไม่เพิ่มความพยายามเพื่อทำงานให้ดีขึ้นทั้งที่ยังสามารถทำเพิ่มได้อีก

3) นักปีนเขา (The Climber) คือคนที่พยายามปีนให้ถึงยอดเขา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งมั่นปีนป่ายอย่างไม่หยุดยั้ง ชอบความท้าทายไม่ว่าจะพบอุปสรรคหรือความยากลำบากมากเท่าไรก็ยัง

มุ่งหน้าต่อไปไม่ลดละพัฒนาตนเองตลอดเวลา มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในชีวิตและอนาคต มีชีวิตที่กระตือรือร้นพร้อมเผชิญกับอุปสรรค มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีแรงบันดาลใจสูง สามารถสร้างความสัมพันธ์ได้กับคนทุกระดับชีวิตจึงประสบความสำเร็จสูง

ผู้ผลิตรายการจะไม่สามารถเข้าใจอะไรได้เลยหากปราศจากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ไป ศาสตร์แห่งการสร้างแรงบันดาลใจด้วยสื่ออยู่ที่ว่า ผู้ผลิตรายการจะสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้ชมกลายเป็นคนที่มีความพยายามจะเป็นนักบินเขาได้หรือไม่ และทั้งหมดนี้คือความเป็นไปได้ที่จะทำให้มนุษย์ซึ่งก็คือผู้ชมรายการกลับพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้มีคุณลักษณะพิเศษ ขึ้นอยู่ที่ว่าผู้ชมจะเลือกที่จะหันหลังกลับให้ประสิทธิภาพของตนเองหรือไม่ ข้อใหญ่ใจความของคุณลักษณะพิเศษของมนุษย์คือการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของแต่ละบุคคล รวมไปถึงการเลือกรับผิดชอบในแบบใด ผู้ผลิตรายการควรออกแบบรายการให้มีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องนี้ด้วยเช่นเดียวกับการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทย์โทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

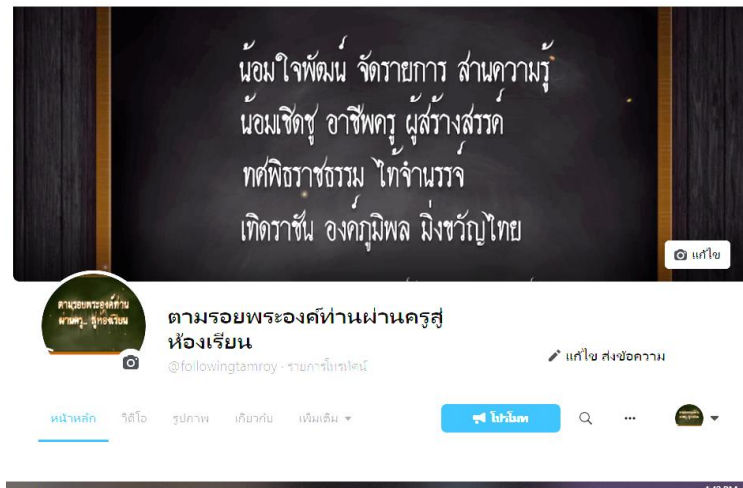
อนึ่ง การที่มนุษย์คนหนึ่งจะมีแรงบันดาลใจได้ จะต้องมิตัวแบบที่ทรงพลังก่อน ซึ่งตัวแบบที่ทรงพลังในรายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนนั้น คือหลักธรรมของรัชกาลที่ 9 ทศพิธราชธรรม 10 ประการ พฤติกรรมส่วนใหญ่เป็นการแสดงออกของบุคคลโดยมีพื้นฐานที่มาจากความรู้และทัศนคติของบุคคล การที่บุคคลที่พฤติกรรมแตกต่างกัน ก็เนื่องมาจากที่ความรู้และทัศนคติแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างที่วุ่นนี้เกิดจากพฤติกรรมการเปิดรับสื่อและความแตกต่างในการแปลสารที่ตนเองได้รับ ทำให้เกิดประสบการณ์สั่งสมที่แตกต่างกัน ซึ่งการโน้มน้าวพฤติกรรมในทุกระดับของสื่อสารสังคมอาจผ่านสื่อโดยอาศัยวิธีการเช่น 1) การปลุกเร้าอารมณ์ (emotion arousal) เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าใจในการติดตามไม่ว่าด้วยภาพหรือเสียง 2) ความเห็นอกเห็นใจ (empathy) ด้วยการแสดงความอ่อนโยน เสียสละ และความกรุณาปรานี ยอมแพ้เพื่อความเป็นพระก็อาจโน้มน้าวผู้คนให้การยอมรับได้ 3) การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ (inter) เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธาและเป็นตัวอย่างแก่ผู้รับสารที่จะจ้องปฏิบัติตาม 4) การให้รางวัล (reward) เช่น การลด แลก แจก และแถม ในการโฆษณาเพื่อเป็นการจูงใจให้ซื้อสินค้ายี่ห้อนั้น ๆ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

กระบวนการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน

สื่อสร้างแรงบันดาลใจอย่างรายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนนั้นจะเป็นรายการที่จะสร้างแรงบันดาลใจได้ จำต้องมีการวางแผนก่อนการผลิต ดังนั้นขั้นตอนก่อนการผลิต หรือ Pre-production ต้องอาศัยประสบการณ์ที่มีอยู่ทั้งนั้น ซึ่งก่อนการถ่ายทำเริ่มต้นด้วย 3 ส่วน คือ Developing Concept, Surveying, Production Meeting ในขั้น Developing Concept ซึ่งผู้ผลิตรายการได้เริ่มที่การพัฒนาความคิดรวบยอดก่อนโดยตกตะกอนจากความรักและศรัทธาที่มีต่อพระองค์

ท่านและคำพอสอน จากนั้นนำมาผนวกกับอาชีพความเป็นครู ได้ข้อสรุปว่า หากเราจะถ่ายทอดเรื่องราวความรักที่พระองค์ท่านมีต่อพวกเรา พวกเราคงต้องน้อมนำสิ่งที่พระองค์ได้ฝากไว้ให้มาปรับใช้เช่นกัน แล้ววางแผนคิดว่า เป็นรายการที่สร้างคนให้เป็นครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ พร้อมวางวัตถุประสงค์และศึกษาลักษณะของเรื่องหรือเหตุการณ์ที่จะถ่ายทอดในแต่ละครั้ง การทำให้ผู้รับสื่อมีส่วนร่วมในวงกว้างผ่านสื่อออนไลน์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงแผนเพจรายการ

แนวคิดของพฤติกรรมกรรมการเปิดรับสารจากสื่อสร้างแรงบันดาลใจ หากคำนึงถึงการสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ การปลูกเร้าทางอารมณ์ งานที่ออกมาจะมีมาตรฐานไม่ต่ำจะมีการนำเสนอเป็นแค่ภาพหรือเสียงหรือภาพและเสียงเลยก็ตาม การพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรภาพเพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีกระบวนการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรภาพเพื่อการทำงาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กระบวนการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลากรภาพเพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (pre-production)	ขั้นถ่ายทำ (production)	ขั้นหลังการถ่ายทำ (post-production)
Developing Concept: พัฒนาความคิดรวบยอดก่อนโดยตกตะกอนจากความรักและศรัทธาที่มีต่อพระองค์ท่านและคำพอสอน	Production: บันทึกภาพและเสียงจากเรื่องเล่าชีวิตการสอนจริง	Edit: ตัดต่อและบันทึกเสียง

ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (pre-production)	ขั้นถ่ายทำ (production)	ขั้นหลังการถ่ายทำ (post-production)
จากนั้นนำมาผนวกกับอาชีพความเป็นครูด้วย การศึกษาเอกสารและสื่อที่เกี่ยวข้อง Surveying: สัมภาษณ์และรับเชิญซึ่งเป็นครูผู้ สืบสานแนวพระราชดำริ (ครูแท้) ด้วยวิธีการ สุ่มแบบแนะนำปากต่อปาก (snowball) จาก ประสบการณ์การสอนของครูแท้	จากสถานที่และเหตุการณ์ จริง (ที่ถือเป็นหัวใจการ สร้างแรงบันดาลใจ) เพื่อ สะท้อนให้เห็นถึงบุคลิกภาพ ในการทำงานของแขกรับ เชิญซึ่งเป็นครูผู้สืบสานแนว พระราชดำริ (ครูแท้) ณ สถานที่จริงที่ใช้ในชีวิต การสอน	Effect: สร้างภาพพิเศษบางอย่าง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ
Production Meeting: ประชุมทำความเข้าใจกับทีมงานและแขกรับเชิญ (1 ข้อ ทศพิธราชธรรม 1 แขกรับเชิญ) เพื่อพัฒนา บทสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากแนวคิดการพัฒนา บุคลิกภาพเป็นฐาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจ ด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อ การทำงาน		Publish: เผยแพร่ผ่านช่องรายการ และสื่อต่าง ๆ

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า ผลที่ได้กระบวนการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน กรณีศึกษา รายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน: สถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผลการพัฒนาในรูปแบบนี้จะเห็นได้ว่าฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสื่อในลักษณะดังกล่าวอยู่ที่ขั้นตอนก่อนการถ่ายทำ (pre-production) ผู้ผลิตรายการและผู้ชมจะสามารถสื่อถึงกันผ่านเนื้อหารายการได้มากน้อยเพียงใด จะขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้ เพราะหากขาดข้อใดข้อหนึ่งไป ผลลัพธ์ของรายการที่ต้องการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานจะไม่สมบูรณ์ โดยการพัฒนาความคิดรวบยอดก่อนพบว่า ทำให้ผู้ผลิตรายการเห็นถึงปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อความรักและศรัทธาที่มีต่อพระองค์ท่านและคำพ่อสอนของคนไทยที่ให้ความสำคัญกับความเป็นครู ส่วนวิธีการสุ่มแบบแนะนำปากต่อปาก (snowball) พบว่า ทำให้ได้แขกรับเชิญที่เป็นครูแท้อย่างแท้จริงไม่ใช่จัดตั้ง อย่างไรก็ตามวิธีนี้มีอุปสรรคตรงที่ว่าใช้เวลานานเพราะไม่รู้จักแขกรับเชิญที่มาร่วมรายการ ต้องใช้วิธีการแนะนำแบบปากต่อปาก ทำให้ใช้เวลาค่อนข้างนาน ขึ้นประชุมทำความเข้าใจกับทีมงานพบว่า มีการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมร่วมกันไม่ว่าจะเป็น แขกรับเชิญ ทีมงานเบื้องหน้าเบื้องหลัง ทีมพัฒนาบทสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากแนวคิดการพัฒนาบุคลิกภาพเป็นฐาน การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมทำให้พบว่า การคุยกันของทุกฝ่ายทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่จะนำไปต่อยอดรูปแบบการพัฒนารายการโทรทัศน์ตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียน ส่งผลให้ขั้นตอนต่าง ๆ ในลำดับต่อไปราบรื่น

สรุป

โลกแห่งการสื่อสารในโครงสร้างสังคม ที่แม้สื่ออื่นจะแย่งชิงแข่งขันกันเข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์อย่างมากแล้วก็ตาม แต่ฐานคิดที่หนักแน่นและการวิเคราะห์ที่ล้าลึกของผู้ผลิตสื่อหรือผลิตรายการที่ไม่คำนึงถึงการแสวงหากำไรที่มากเกินไป สิ่งนั้นต่างหากคือวัชชีนสำคัญของการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนที่สนใจสื่อไม่ว่าจะนำเสนอแนวคิด “ครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ” หรือแนวคิดใด ๆ ในโลกใบนี้ก็ตาม สำหรับสื่อสร้างแรงบันดาลใจอย่างรายการตามรอยพระองค์ท่านผ่านครูสู่ห้องเรียนนั้นถือเป็นเพียงกรณีศึกษาหนึ่งในล้านในโลกที่ผู้เขียนหยิบยกมาฉายให้เห็นบางมุมมองของการผลิตสื่อเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานเท่านั้น เนื่องจากผู้เขียนไม่ต้องการเห็นกลไกของการบิดเบือน ปิดบัง อำพรางและปิดกั้นขั้นตอนการผลิตสื่อที่ละเมียดละไม การผลิตที่หยดยื่นบนฐานคิดของการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานจะทำให้สื่อและผู้ผลิตสื่อมีรูปแบบและเนื้อหาที่ซ้ำซ้อน อีกทั้งผู้เขียนเชื่อว่ายังมีอีกหลายแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพที่ผู้เขียนยังไม่ได้นำเสนอ แต่ไม่ว่าจะเป็นความหมายของการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงานสายอาชีพครูผู้สืบสานแนวพระราชดำริ การส่งความรู้อย่างสร้างสรรค์ผ่านรายการโทรทัศน์สร้างแรงบันดาลใจ การสร้างทัศนคติอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน และพฤติกรรม的开รับสารจากสื่อสร้างแรงบันดาลใจสู่การวิเคราะห์คุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ตามแนวคิดของสตอลท์ซ์ ปิดท้ายที่กระบวนการพัฒนาสื่อสร้างแรงบันดาลใจ ด้วยกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพเพื่อการทำงาน เหล่านี้คงพอที่จะทำให้ผู้อ่านเห็นความสำคัญและพร้อมที่จะติดตามประเมินค่าสื่อสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับการผลิตสื่อในปัจจุบันด้วยมิติที่เติมเต็มไปด้วยฐานคิดแห่งกระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพสร้างที่ยืนให้กับสื่อดี และผู้ผลิตรายการเพื่อสังคมยั่งยืนร่วมกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา รงค์จิตประภัสร์. (2535). *การสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบบุคลิกภาพ 16PF (ฟอร์ม A) ในนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).* กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จุมพล รอดคำดี. (2532). *สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ชาลิสา มากแผ่นทอง. (2538). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตรายการสารคดีทางโทรทัศน์ชุด ทุ่งแสงตะวัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).* กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรินทร์ ผากา. (2559). *นวัตกรรมรูปแบบรายการโทรทัศน์และการมีส่วนร่วมของคนหูหนวก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 5(2), 81-101.*
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2553). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ. กรุงเทพมหานคร: หอมชาวบ้าน.*

- สุดชาติ วงษ์หุ่น. (2538). ประเมินผลการรณรงค์การใช้น้ำมันเบนซินไร้สารตะกั่วของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2538: ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ ปิณฑน์โอวาท. (2546). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย รามคำแหง.
- Stoltz, P.G. (1997). *Adversity Quotient: Turning obstacles into opportunities*. New York: John Wiley & Son, Inc.